

حسن طائی: چابهار، سرزمین بکر استعدادها

چگونه می‌توان از موقعیت های بالقوه در این منطقه بهره برداری کرد؟ چگونه می‌توان از این بندر به عنوان سکوی پرشی برای پیشرفت استان سیستان و بلوچستان و کل کشور استفاده کرد؟ برای پاسخگویی به چنین سؤالاتی، خبرنگار دارایان با دکتر حسن طائی، دانشیار اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی تهران و معاون کارآفرینی سابق وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفت و گویی داشته است که در ادامه می‌خوانید.

نقش اقتصادی چابهار در اقتصاد ایران چیست؟

در نگاه اجمالی که به چابهار داشته باشیم می‌بینیم که دورترین نقطه نسبت به مرکز است اما اگر خوب توجه کنیم به این نکته کلیدی پی می‌بریم که نزدیکترین بندر ما به آبهای آزاد و تجارت بین الملل است. چابهار از ابعاد گوناگون توانمندی های بسیاری برای رشد دارد و از این منظر برای اقتصاد ایران حائز اهمیت است. به سبب اینکه یک بندر اقیانوسی است کشتی های پهن پیکر با فرض کامل بودن زیرساخت ها می‌توانند در آن پهلو بگیرند و سهم قابل توجهی در صادرات و واردات ایران را در برگیرند. علاوه بر اینها مناظر طبیعی و بکر سواحل مکران در استان سیستان و بلوچستان (از گواتر تا زراباد)، پدیده های شگرف گردشگری محسوب می‌شوند؛ مانند کوههای مریخی، گل افشان های متعدد و سواحل صخره ای. بنابراین هم موقعیت اقتصادی و هم موقعیت بندری و هم منابع طبیعی در این منطقه دارای اهمیت هستند. اما اینها تمام پتانسیل های چابهار نیستند. چابهار می‌تواند نقش یک بندر ترانزیتی برای اقتصاد ایران و اقتصاد منطقه بازی کند از پاکستان و افغانستان گرفته تا آسیای میانه. اگر خط آهن منطقه به بهره‌برداری برسد یک کریدور جدید جنوب به شمال داخل کشور فعال می‌گردد و ضمن اینکه باعث فعال شدن اقتصاد سیستان و بلوچستان می‌گردد زمینه‌های رشد اقتصاد ایران از منظر تجارت بین المللی را نیز فراهم میکند. اگر این منطق که چابهار یک منطقه ترانزیتی است، را در نظر بگیریم، می‌توان امیدوار بود که منبع رشدی جدید برای اقتصاد ایران در دهه های آینده ایجاد شده است. منظور ما در این تحلیل از چابهار، منطقه مکران، از بندر گواتر تا بندر میناب است. چون این منطقه دسترسی به آبهای آزاد دارد منبعی برای رشد اقتصادی استانهای سیستان و بلوچستان، هرمزگان و کرمان قرار می‌گیرد که هنوز مناطق بکر و دست نخورده زیادی دارند.

نقش چابهار در دیپلماسی اقتصادی کشور را چگونه تحلیل می‌کنید؟

چابهار می‌تواند ابزاری در اختیار وزارت امور خارجه باشد. برای برقراری ارتباط و استحکام روابط اقتصادی و اجتماعی با دیگر کشورها. امروزه در دنیا اگر دیپلماسی، نفع اقتصادی، اجتماعی و ... نداشته باشد، کشورها تلاش چندانی برای اتخاذ دیپلماسی فعال از خود بروز نمی‌دهند و به دنبال آن نمی‌روند. اینکه می‌گویم چابهار می‌تواند به عنوان یک ابزار دیپلماسی باشد یا فراتر از آن امنیت ملی بیشتری برای ما بیاورد، به همین معناست. بنابراین می‌توانیم در جهت استحکام موقعیت خودمان از این بندر چه با کشورهای منطقه چه با سایر کشورها بهره جویم.

نیازهای توسعه چابهار را در چه می‌بینید؟

همانگونه که برای توسعه کل کشور از سه بعد توسعه زیرساختهای فیزیکی، توسعه ICT و توسعه زیرساختهای اجتماعی سخن می‌گوییم

در سطح توسعه منطقه نیز بنوعی این سطوح مطرح هستند. به اختصار 1) زیرساختهای فیزیکی شامل بنادر، فرودگاهها، بزرگراهها، جاده ها، امکانات آب و برق و تاسیسات شهری و می باشد. 2) زیرساختهای ICT که امروزه امکان ارتباط و تبادل اطلاعات بین کسب و کارها و بازارها و زندگی اجتماعی را فراهم ساخته است و 3) زیرساختهای اجتماعی یا همان نهادها و آداب و رسوم، میزان احترام به حقوق دیگران و رعایت قوانین و مقررات اجتماعی و در یک جمله سطح سپهر دانایی یک جامعه است که میزان توانمندی و جامعه پذیری و اشتغال پذیری آنها را شکل می دهند. بعبارت دیگر نهاد توسعه در یک منطقه مشخص کننده این نوع از زیرساختها در جامعه می باشد.

در نگاه واقع بینانه باید گفت که در استان سیستان و بلوچستان زیرساختهای فیزیکی و ICT در حدی که برای کشور مقدور بوده با توجه - به گستردگی سرزمینی تا اندازه ای فراهم شده است، منتهی موضوعی که در این استان باعث بسیاری از ناملایمات مربوط به توسعه منطقه ای گردیده بطور عمده مربوط به عقب ماندن نهاد توسعه یا زیرساختهای اجتماعی از سایر زیرساختهاست. قدر مسلم اینکه فراهم ساختن این نوع زیرساختها بر اساس تاریخ توسعه اقتصادی جوامع پیشرفته امری ساده نیست و براحتی فراهم نمی گردد، اما در هر سطحی که یک جامعه نائل به آنها گردد به لحاظ رشد و بقا بسیار دیرپا هستند و تضمین کننده وضعیتی پایدار می باشند. با این منطق مهم ترین عاملی که می تواند از چابهار برای ما منبع رشد بسازد، بهبود زیرساختهای اجتماعی به ویژه نیروی انسانی با استعداد در این منطقه است. اگر بپذیریم که مهم ترین مساله در دنیای آینده، استعداد است منطقه مکران دارای افراد بسیار با استعدادی است که واژه ی "سرزمین استعدادهای درخور این منطقه است. اگر بخواهیم از چابهار به مثابه یک منبع رشد اقتصاد ایران یاد کنیم باید این منابع انسانی در چارچوب برنامه های کوتاه مدت و میان مدت ما قرار گیرد و سرمایه گذاری در منابع انسانی جایگاه ویژه ای در این منطقه بیابد.

روشهای جذب سرمایه گذاری در منطقه چیست؟

اولین گام برای جذب سرمایه خارجی شناساندن موقعیت های منحصر بفرد این منطقه به بازارهای مالی بین المللی است. گام بعدی تامین امنیت اقتصادی، اجتماعی و حقوقی سرمایه و سرمایه گذاران در منطقه است. گام سوم مربوط به ثبات قوانین و مقررات است. گام چهارم ایجاد و رعایت استانداردهای بین المللی در زمینه های کاری است. هر کدام از این گامها یا مراحل در جایگاه خود اهمیت ویژه ای دارد به طور مثال ثبات قوانین در مورد آزادی ورود و خروج عوامل تولید برای سرمایه گذاران حائز اهمیت بسیاری است. سئوالی که باید در اینجا پاسخ داده شود این است که آیا قوانین و مقررات در طول زمان آنقدر ثابت هستند که بتوان در دوره سرمایه گذاری (حداقل 3 دهه) برای سرمایه گذاران یک دوره اطمینان و آرام و امیدوارکننده باشد؟

علاوه بر موارد فوق وجود زیرساختهای اجتماعی را می توان نقطه مثبتی برای جذب سرمایه خارجی برشمرد. نیروی انسانی و نهاده های کار باید استانداردهای بین المللی داشته باشد. هرچه بهره وری و فرهنگ کاری مردم منطقه مکران به استانداردهای کاری بین المللی نزدیکتر باشد زمینه جذب سرمایه گذاری خارجی بیشتری را برای منطقه فراهم می کند. یعنی باید معیارهای کار و بهره وری در منطقه در سطح جهانی باشد تا دیگر نیازی به همراه داشتن نیروی کار برای سرمایه گذار وجود نداشته باشد.

چگونه می توان از فرصتهای اقتصادی چابهار بیشتر و بهتر استفاده کرد؟

با مهیا کردن زمینه های برشمرده در فوق می توان به آینده چابهار امیدوارتر بود. هرچه این زیرساختها ارتقا پیدا کنند و هرچه قوانین و مقررات از ثبات بیشتری برخوردار شوند حضور سرمایه گذاران حقیقی و حقوقی افزایش می یابند. هرچه توانایی های ما در کشور و منطقه بالاتر برود میتوانیم با سرمایه گذاران وارد نوعی گفتگوی اقتصادی و شراکت در سرمایه گذاری بشویم.

آینده چابهار را چگونه می‌بینید؟

پاسخ این سوال آسان نیست. تمام مطالب گفته شده مبتنی بر منطق if...then یا اگر - سپس است. سؤال شما نوعی پیش بینی و آینده نگری است، که مبتنی بر آن منطق است. در صورتی که شرایط اشاره شده ایجاد و پایدار گردد، چابهار میتواند در مرحله اول آینده خوبی برای منطقه مکران و در مرحله بعدی برای اقتصاد ایران و در نهایت برای اقتصاد منطقه رقم بزند. خلاصه اینکه با توجه به طبیعت و پراکندگی منابع طبیعی و منابع انسانی و فاصله مراکز شهری و روستایی از یکدیگر، برای توسعه در این سرزمین باید به تحول در زنجیره قابلیت های انسانی توجه نمود. اقتصاد بی وزن یا نوعی اقتصاد دانش بنیان که بر انسان، تجارت و خدمات استوار است و بطور عمده نیازمند انسانهایی هوشمند است، می تواند برای منطقه راهگشا باشد.

نوشته شده توسط سمیرا مجرد

